

Роман ОПАЦЬКИЙ

доцент кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна), доктор юридичних наук, доцент

ЗАХИСТ СІМ'Ї ЯК СКДАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Нестабільна економічна та політична ситуація в державі впливає і на внутрішньосімейні відносини. У 2021 році в Україні зареєстрували 214 тис. шлюбів і 129,5 тис. розлучень, тоді як у 2019 році кількість шлюбів становила 237,9 тис., а кількість розлучень – 138 тисяч [1].

Зазначена тенденція є загрозовою для держави, особливо враховуючи демографічний стан (зменшення кількості населення з 52 млн. в 1991 році до 41,2 млн. в 2021 році) та збройної агресії на Сході України.

Основною причиною розлучень стала втрата цінності шлюбу, сім'ї, а також небажання «працювати» над зміцненням сімейних стосунків. За статистикою, 62 % розлучень припадає на молоді сім'ї. Головна причина розпаду сімей – у неготовності людей будувати стосунки.

Аналізуючи судову парактику, можна зробити висновок, що у 80 % ініціаторами розлучення виступають жінки. Основними причинами подання заяви про розлучення психологи виділяють:

відсутність любові та/чи близькості (47 % респондентів вказали на відсутність любові у їхньому шлюбі, що призвело до їх розлучення. Деякі приклади відповідей: «Я не відчував до нього почуттів» та «Він більше не любив мене після того, як ми прожили разом 20 років» тощо);

проблеми комунікації (44 % учасників дослідження назвали проблеми комунікації як одну з основних причин розлучення. Так, одна з респондентів пояснила, що її чоловік «небагато розмовляв», що призвело з часом до розвитку негараздів у відносинах);

різні бачення на речі. Так, опитані жінки заявляли: «Ми раптом стали занадто різними щодо цінностей та поглядів» та «Ми обоє хотіли чогось іншого у своєму житті» [2].

Таким чином, доцільно констатувати, що основною причиною подання на розлучення є невідповідність реалій сімейних стосунків уявленням жінки про такі відносини, узяті, як правило, із соціальних мереж.

Водночас більшість чоловіків готові боротися за збереження сім'ї. Однак, враховуючи реалії законодавства, це лише слугує відстроченням неминучої руйнації одного із найцінніших суспільних інститутів. Як би не заперечував чоловік проти розлучення, шлюб буде розірвано судом за вимогою дружини. Ухилення або відмова від участі у справі про розірвання шлюбу, хоча і вплине на тривалість розгляду справи, однак не змінить його кінцевий результат – прийняття рішення на користь дружини про розірвання шлюбу.

Втім на цьому етапі проблеми не завершуються. Як правило, за час подружнього життя у одруженої пари з'являється принаймі одна дитина, і союз жінки та чоловіка перетворюється на повноцінну сім'ю. Саме діти стають заручниками ситуації та зазнають найбільшої психологічної травми.

При розлученні у 99,9 відсотках випадків суд в Україні призначає проживання дитини з матір'ю. Практично немає прецедентів визначення проживання дітей з батьком, і домогтися цього чоловікові нереально. Не беруться до уваги ні умови проживання, ні статки матері, ні її соціальне положення тощо. Це результат усталеного використання в українському праві Декларації прав дитини, що була затверджена ООН ще 1959 року. Вона суперечить і Конституції України (за якою жінка і чоловік мають рівні права), і Сімейному кодексу України (за яким рівні права мають батько та мати дитини). Отже, аліменти платить той, хто не проживає з дитиною, тобто чоловік [3].

Водночас доводиться констатувати негативну тенденцію, спрямовану на створення «негативного іміджу тата» в очах дитини та всіляке пониження його значущості, а також безпосереднє перешкоджання у спілкуванні з ним.

Виникає парадоксальна ситуація: батько повинен платити аліменти, тоді як він не

може вільно спілкуватися з дитиною. В таких ситуаціях, як правило, від матері можна почути: «дитина не хоче бачити батька», «нехай звертається до суду» тощо. Проте цілком зрозуміло що мати озвучує устами дитини своє бачення ситуації.

Сам же факт сплати аліментів, особливо якщо є рішення суду, сприймається як беззаперечна аксіома та обов'язкова до виконання. Водночас самий час платник аліментів позбавлений будь-яких способів контролю за витрачанням виплачених коштів.

Така ситуація створює сприятливе підґрунтя для руйнування інституту сім'ї, знищення авторитету батька та певним чином підштовхує певну категорію людей до розірвання шлюбу з метою отримання грошової виплати у вигляді аліментів.

Аліменти (лат. *alimentum* – харчі, продовольство) – обов'язок утримання у визначених законом випадках одним членом сім'ї інших, які потребують цього. Проводяться або за згодою, або в судовому порядку. При розлученнях кошти виплачуються на утримання дітей, а в деяких західних країнах, відповідно до шлюбного договору, – на утримання одного колишнього партнера іншим. Найпоширенішим є утримання батьками неповнолітніх і непрацездатних повнолітніх дітей, які потребують матеріальної допомоги, а також утримання дітьми непрацездатних батьків.

Говорячи про аліменти в класичному розумінні, ми маємо на увазі утримання батьком своєї дитини/дітей, але ніяк не колишньої дружини. Таким чином, з метою збереження авторитету обох батьків та недопущення зловживання коштами з боку одного з батьків, з яким залишилася дитина, пропонуємо встановити контроль за витратами таких коштів. Під контролем пропонуємо обов'язковий звіт отримувача аліментів за витрачені кошти з метою недопущення зловживання ними та витрачанням цілковито на потреби дитини. Необхідно передбачити можливість припинення виплати аліментів у випадку протермінування надання звітів із підтверджуючими матеріалами (копії чеків тощо) понад три місяці із припиненням нарахування заборгованості за обов'язковими виплатами.

Запровадження такого механізму дозволить:

- забезпечити прозорість за витрачанням коштів, призначених для дитини;
- підвищення авторитету обох батьків;
- підвищення рівня статусу сім'ї та створення умов для боротьби за її існування.

Саме підвищення статусу сім'ї стане запорукою підвищення рівня міцності держави та всіх її інституцій.

1. Скільки шлюбів і розлучень реєструють в Україні та інших країнах. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/06/11/infografika/suspilstvo/skilkyy-shlyubiv-rozluchen-reyestruyut-ukrayini-ta-inshyx-krayinax>.

2. Найпоширеніші причини розлучень, – назвали вчені. URL: <https://np.pl.ua/2020/01/naupoшыrenishi-prychyny-rozluchen-nazvaly-vcheni/>.

3. Ціна батьківства. Як це – бути розлученим батьком в Україні. URL: <https://zmist.pl.ua/blogs/cina-batktivstva-yak-ce-buti-rozluchenim-batkom-v-ukrajini>.

Елеонора СКИБА

професор кафедри гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна), доктор філософських наук, професор

ГЕНДЕРНА ПАРАДИГМА ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

Особливе місце у розробці сучасних наукових дискурсів посідають гендерні дослідження, за якими стоять певні соціокультурні зміни у житті людини сьогодення. Стрімкі та докорінні зміни реалій життя потребують нових парадигм теоретичного мислення.

Для розуміння сутності майбутніх соціально-культурних змін важливо брати до уваги реалії сучасного дискурсу. Сучасна соціальна філософія глибоко аналізує усі складові концепту «людина». Задля успішної імплементації правових норм суспільство має